

**Aanvullende beantwoording voorstel Meerjarenplan Bibliotheekwerk Heuvelland –
Beleidsplan ter versterking van het regionale en lokale bibliotheekwerk 2026-2031 -
commissie SD 24 november 2025**

Plan voor decentrale activiteiten voor kernen (1 juli 2026)

Er lopen al gesprekken om activiteiten dichterbij inwoners te brengen. Dit staat hoog op de agenda van het college en we werken samen met de bibliotheek en gemeenschapshuizen om te kijken wat op korte termijn mogelijk is. In het meerjarenplan ziet u dat dit een bredere ambitie is: een structureel programma opzetten. Dat vraagt tijd en goede afstemming, dus op dit moment kunnen we nog geen toezegging doen voor een volledig plan per 1 juli 2026. Maar uw wens is ook onze wens, en die van onze partners. We houden u op de hoogte van de voortgang.

Formatiescan naar personeel van SHB

De gemeenteraad stelt kaders en controleert het college, maar gaat niet over hoe een gesubsidieerde stichting haar interne organisatie inricht. De bibliotheek bepaalt zelf welke mensen op welke functies werken. Wat we wél kunnen doen, is inzicht geven in het aantal fte en functies. Dat staat in het jaarverslag en de jaarrekening van de bibliotheek, die openbaar zijn en op de website van de stichting te vinden.

Daarnaast is het goed om te weten dat de bibliotheek werkt aan een dienstenboek, waarvan de basis inmiddels is gelegd. Dit dienstenboek beschrijft de diensten die de bibliotheek aanbiedt en vormt vanaf 2026 een belangrijk instrument om afspraken te maken over welke diensten de gemeente wil afnemen. Wanneer er nieuwe doelstellingen of extra diensten worden toegevoegd waarvoor extra formatie nodig is, kan dit leiden tot een verzoek om aanvullende subsidie. Dat gebeurt altijd in overleg met de gemeente. Het dienstenboek is nog in ontwikkeling en zal de komende periode verder worden doorontwikkeld; het proces staat, maar het verfijnen en uitbreiden kost tijd.

In 2025 heeft SHB diverse maatregelen genomen, zoals het aannemen van professionals, het investeren in training en opleiding, het opstellen van vrijwilligersbeleid en het aangaan van samenwerking met o.a. Mijn Streek. Deze stappen hebben het vertrouwen in de haalbaarheid van de ambitieuze doelstellingen vergroot.

Het opvragen van gedetailleerde personeelsinformatie, zoals namen of individuele functies, is niet toegestaan op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en valt buiten de bevoegdheid van de raad. Uw controlerende taak richt zich op het college en de besteding van middelen, niet op de interne personeelsorganisatie van subsidieontvangers.

Financiële doorkijk tot 2030

Wij willen graag even verduidelijkende vragen over uw verzoek om een financiële doorkijk tot 2030. Bedoelt u een prognose richting het streefbedrag van €22 per inwoner in relatie tot de gemeentelijke begroting, of gaat het om een bredere financiële planning inclusief investeringen

en subsidies aan de kant van de SHB? Als we weten wat u precies wilt, kunnen we kijken hoe we dat inzichtelijk kunnen maken.

Het Meerjarenplan Bibliotheekwerk past binnen de huidige financiële kaders en is gedekt tot en met 2026. Het bedrag per inwoner (zie voor verdere uitwerking het antwoord op vraag 5) wordt jaarlijks geïndexeerd.

De dekking bestaat uit structurele middelen, aangevuld met incidentele middelen vanuit de decentralisatie-uitkering bibliotheekwerk. Voor de periode vanaf 2027 is de structurele financiering nog onderwerp van landelijke en gemeentelijke besluitvorming. De decentralisatie-uitkering (2025–2026) is een tijdelijk instrument ter ondersteuning van gemeenten in de overgang naar de nieuwe wettelijke zorgplicht bibliotheekwerk. Het Rijk heeft het voornemen gemeenten structureel te ondersteunen via het gemeentefonds; de precieze uitwerking daarvan volgt nog.

Indien dit het geval is, zal dit ook binnen de gemeentelijke financiën worden verwerkt.

Bereik en middelengebruik

Wij willen graag even verduidelijking vragen over uw verzoek om het bereik en middelengebruik te onderzoeken. Bedoelt u het huidige bereik van de bibliotheek, zoals leden, bezoekers en verbonden gebruikers (zoals in eerdere beantwoording uiteengezet)? Of gaat het om een analyse van de verhouding tussen bereik en kosten? Als we weten wat u precies wilt, kunnen we kijken welke gegevens we hebben en hoe we dat het beste kunnen presenteren.

Informatie directie bibliotheek aangaande onduidelijkheid rondom streefbedragen

De landelijke bekostigingsnorm/streefwaarde voor bibliotheken is €22 per inwoner (exclusief huisvesting en specifieke programma's zoals dBos, BoekStart en IDO).

Onze gemeente zit momenteel op €20,21 per inwoner (exclusief huisvesting, IDO en dBos, inclusief decentralisatie-uitkering).

Gegevens bibliotheek: 2023 → €13,08 per inwoner (zie tabel op pagina 51 van het beleidsplan van de SHB)

Gegevens gemeente: 2025 (zie ook pagina 31 van het meerjarenplan)

Berekening:

- €14,13 per inwoner (jaarlijks geïndexeerd)
- €100.000 / 16.425 inwoners = € 6,08 (decentralisatie uitkering)
- totaal €20,21 per inwoner

Het verschil met de bibliotheekcijfers uit 2023 (€13,08) komt dus enerzijds door het gebruik van een ander ijkjaar en anderzijds door de extra decentralisatie-uitkering in 2025.

Vanaf 2027 vervalt deze decentralisatie uitkering, maar omdat deze naar verwachting structureel wordt en via het gemeentefonds zal verlopen, is het belangrijk om deze middelen

tijdig te oormerken en expliciet te bestemmen als bijdrage voor het bibliotheekwerk, zodat de afstand tot het streefbedrag niet groter wordt.

Normbedragen

Het normbedrag van €22 per inwoner (zoals genoemd in het concept normenkader) is exclusief huisvestingskosten, exclusief dBos (Bibliotheek op School) en exclusief IDO (Informatiepunt Digitale Overheid). Het gaat dus puur om de basisbibliotheekdiensten die onder de zorgplicht vallen. Waaruit bestaat dit bedrag?

Het bedrag is bedoeld om de kernfuncties van de bibliotheek te bekostigen:

- Personeelskosten voor uitvoering van basisdiensten (informatie, educatie, leesbevordering).
- Collectie en materialen (boeken, digitale bronnen).
- Programma's en activiteiten (taalvaardigheid, digitale vaardigheden, cultuur).
- ICT en infrastructuur (digitale toegang, systemen).
- Overhead en organisatiekosten (exclusief huisvesting).

Niet inbegrepen:

- Huisvesting (huur, onderhoud, energie).
- IDO (wordt apart gefinancierd via specifieke uitkering).
- Bibliotheek op School (dBos) (aparte aanvraag met apart budget).
- Extra maatschappelijke taken buiten de wettelijke zorgplicht.

Dit komt overeen met de berekening die in de gemeente specifieke bijlage van het Meerjarenplan staat.

Verhelderende vragen fractie CDA

Hierbij een nadere precisering m.b.t. de financiële doorkijk tot 2030 en het onderzoek naar bereik en middelengebruik.

Wanneer de CDA-fractie vraagt om een financiële doorkijk tot 2030, doelen wij op een meerjarige prognose van de gemeentelijke bijdrage aan het bibliotheekwerk, waarbij zichtbaar wordt:

- Hoe de gemeentelijke bijdrage zich ontwikkelt richting de landelijke norm van €22 per inwoner.
- Welk deel van de financiering structureel is en welk deel afhankelijk blijft van tijdelijke middelen zoals de huidige decentralisatie-uitkering.
- Wat de financiële consequenties zijn van mogelijke scenario's (bijv. latere of lagere structurele bijdrage vanuit het Rijk).
- Hoe eventuele wijzigingen in de kostenstructuur binnen SHB doorwerken in de gemeentelijke begroting.

Kortom: wij vragen geen volledige analyse van de interne SHB-financiën, maar een integrale gemeentelijke meerjarenprognose, zodat de raad tijdig zicht heeft op de structurele borging van de wettelijke zorgplicht na 2026.

Met ons verzoek t.a.v. bereik en middelengebruik doelen wij niet alleen op reeds bekende aantallen leden, bezoekers of deelnemers. De CDA-fractie vraagt om een gericht inzicht in de verhouding tussen inzet en resultaat, waaronder:

- Welke activiteiten worden uitgevoerd in welke kernen.
- Hoeveel middelen en formatie daarvoor worden ingezet.
- Welke doelgroepen daadwerkelijk worden bereikt.
- Waar sprake is van onder bereik of bereikbaarheidsproblematiek.
- In hoeverre de huidige formatie voldoende is om de wettelijke en maatschappelijke taken duurzaam te dragen.

Antwoorden verhelderende vragen fractie CDA

Gereserveerd bedrag in gemeentelijke begroting anno 2025						
Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028	Bedrag 2029		
325.559,00	340.794,00	356.789,00	365.709,00	374.852,00		
bedrag per inwoner 2026			bedrag per inwoner 2027			bedrag per inwoner 2028
€ 14,13			€ 14,70			€ 15,29
€ 0,57 indexatie 4 %			€ 0,59 indexatie 4%			€ 0,61 indexatie 4%
€ 14,70			€ 15,29			€ 15,90
€ 6,08 decentralisatie uitkering			€ 6,08 bij reservering uitkering			€ 6,08 bij reservering uitkering
€ 20,78 totaal			€ 21,37			€ 21,98
	niet structureel vooralsnog					
	structureel in de begroting					

Toelichting op de meerjarenbegroting bibliotheekwerk

De in de gemeentelijke begroting opgenomen bedragen voor de jaren 2025-2029 zijn gebaseerd op de meerjarenbegroting van **Stichting Heuvelandbibliotheken (SHB)**. Deze bedragen sluiten één-op-één aan op de door SHB aangeleverde cijfers. Onze gemeentelijke meerjarenbegroting reikt niet verder dan 2029; daarom is het jaar 2030 niet zichtbaar in dit overzicht.

Bij het opstellen van deze begroting is gerekend met een **inflatiecorrectie van 4%**. Dit percentage is indicatief, aangezien de daadwerkelijke inflatie voor de komende jaren nog niet bekend is. Gebruikelijk is een correctie tussen 3% en 5%, vandaar de keuze voor 4%.

Indien ook na 2026 het bedrag van **€ 100.000,00** (dat nu als decentralisatie-uitkering wordt ontvangen) beschikbaar blijft voor het bibliotheekwerk, zal rond 2028 het **streefbedrag van € 22,00 per inwoner** vermoedelijk worden bereikt. Indien deze uitkering vervalt of deze in de algemene middelen terechtkomt, zal er een terugval van **€ 6,08 per inwoner** optreden. In dat scenario wordt het streefbedrag niet gehaald vóór 2031 (einde looptijd meerjarenplan), tenzij er alternatieve extra structurele middelen worden ingezet.

Het Meerjarenplan Bibliotheekwerk past binnen de huidige financiële kaders en is gedekt tot en met 2026.

De dekking bestaat uit structurele middelen (zoals hierboven te zien), aangevuld met incidentele middelen vanuit de decentralisatie-uitkering bibliotheekwerk van het Rijk. Voor de periode vanaf 2027 is de structurele financiering nog onderwerp van landelijke en gemeentelijke besluitvorming. De decentralisatie-uitkering (2025–2026) is een tijdelijk instrument ter ondersteuning van gemeenten in de overgang naar de nieuwe wettelijke zorgplicht bibliotheekwerk. Het Rijk heeft het voornemen gemeenten structureel te

ondersteunen via het gemeentefonds; de precieze uitwerking daarvan volgt nog. Indien dit het geval is, zal dit ook binnen de gemeentelijke financiën worden verwerkt.

Dit meerjarenplan fungeert als een **gezamenlijk kader én als levend document**. Zodra de definitieve wet, de algemene maatregel van bestuur (AMvB) en de VNG-handreiking beschikbaar zijn, worden de gehanteerde normen/kaders en indicatoren getoetst aan het landelijke kader.

Welke activiteiten worden uitgevoerd in welke kernen?

Gemeente Valkenburg heeft twee bibliotheekvestigingen. Een vestiging in het centrum van Valkenburg en de andere vestiging in Berg. Medio 2026 verhuist de bibliotheek in Berg naar het samenwerkend Kindcentrum Berg. In 2026 onderzoekt Heuvellandbibliotheken samen met de lokale partners de mogelijkheid om in Berg een inspirerende ‘third place’ in de nieuwe vestiging te ontwikkelen. Het doel daarbij is het realiseren van een laagdrempelige plek voor ontmoeting, ontspanning en leren, de bibliotheek als huiskamer van het dorp.

In de vestiging in het centrum van Valkenburg vindt het IDO spreekuur twee keer per week plaats. Een spreekuur duurt op woensdag en vrijdag twee uur.
Elk jaar wordt in deze vestiging drie keer de cursus Klik & Tik, Digisterker en Digivitaler aangeboden.

In de Gemeente Valkenburg wordt dBos (de Bibliotheek op school) uitgevoerd op OBS Broekhem en OBS Berg.
Boekstart in de kinderopvang wordt uitgevoerd op de kinderopvang in Berg.

In de gemeente Valkenburg wordt de VoorleesExpress aangeboden. Dit is een landelijk programma in Nederland waarbij getrainde vrijwilligers gezinnen thuis bezoeken om de taalontwikkeling van kinderen (2-8 jaar) te stimuleren.

In 2026 voert de bibliotheek een pilot Meertalig Voorlezen uit in Valkenburg met per vestiging drie sessies met gemiddeld zes bezoekers; de pilot wordt in december 2026 geëvalueerd.
In 2026 start de bibliotheek een verkenning rondom een mobiele bibliotheekvoorziening waarmee locaties kunnen worden bezocht. In de zomer wordt dit bekeken of het haalbaar is een pilot uit te voeren met een evaluatie eind 2026.

In 2026 stemt Heuvellandbibliotheken samen met de gemeente de inzet in wijken en dorpen af op lokale behoeften, met extra aandacht voor armoede en eenzaamheid. Evaluatie eind 2026.
In Q4 2026 wordt het gratis bibliotheekabonnement voor minima aangeboden in samenwerking met de andere Heuvellandgemeenten.

Hoeveel middelen en formatie daarvoor worden ingezet?

In het dienstenboek zijn de middelen en formatie voor gemeente Valkenburg vermeld voor 2026. 2,25 fte wordt ingezet voor de bibliotheken in Valkenburg.

De kosten voor de gemeente Valkenburg zijn als volgt:

- Personeelskosten € 317.406
- Kosten collectie € 85.547
- Overige kosten € 79.083

Totaal € 489.050

Welke doelgroepen daadwerkelijk worden bereikt?

Activiteit	Doelgroep
Bibliotheken Valkenburg en Berg	Inwoners gemeente Valkenburg
Third place Berg	Dorpsbewoners, jongeren, ouderen, mensen die behoefte hebben aan ontmoeting.
dBos (Broekhem & OBS Berg)	Leerlingen primair onderwijs, leerkrachten, ouders
Lokale behoeften-programmering	Mensen in armoede, mensen die eenzaamheid ervaren
Digivaardigheids cursussen	Digi-starters, ouderen, mensen met lage digitale vaardigheden
IDO Valkenburg	Inwoners met vragen over overheid, zorg, bankzaken; vaak kwetsbare groepen
Biebbus/BiebBakfiets (verkenning)	Inwoners van moeilijk bereikbare kernen, mensen met beperkte mobiliteit
Meertalig Voorlezen	Gezinnen, ouders met meertalige achtergrond, jonge kinderen
VoorleesExpress	Kinderen van 2 tot 8 jaar die opgroeien in een taalarme thuisomgeving en een (risico op) een taalachterstand hebben

Waar sprake is van onder bereik of bereikbaarheidsproblematiek?

In het Heuvelland blijkt dat sommige kleine kernen minder goed worden bereikt door het huidige bibliotheekaanbod. Dit vormt een belangrijke aanleiding om te verkennen of een mobiele voorziening, zoals een biebbus of bieb-bakfiets, uitkomst kan bieden. Ook in Berg is sprake van beperkt aanbod rondom digitale cursussen, omdat deze locatie hiervan is uitgezonderd.

Hierdoor ontstaat het risico dat inwoners met een lagere digitale vaardigheid minder goed worden bediend.

Naast geografisch onder bereik is er ook sprake van doelgroepen die extra aandacht vragen. Zo hebben mensen die in armoede leven vaak meer moeite om de bibliotheek te vinden of gebruik te maken van het aanbod. Hetzelfde geldt voor inwoners die te maken hebben met gevoelens van eenzaamheid. Daarnaast zijn er inwoners met beperkte mobiliteit die niet altijd zelfstandig een vestiging kunnen bezoeken, wat opnieuw onderstreept waarom de verkenning naar een mobiele bibliotheekvoorziening zo belangrijk is.

Met de pilot Meertalig Voorlezen kunnen nieuwe Nederlanders en meertalige gezinnen beter worden bereikt. Juist voor deze doelgroep kan een toegankelijk en ondersteunend aanbod veel betekenen.

In hoeverre de huidige formatie voldoende is om de wettelijke en maatschappelijke taken duurzaam te dragen?

Uit een nulmeting in 2025 blijkt dat de drie functies ‘kennis & informatie’, ‘educatie’ en ‘lezen & literatuur’ al redelijk goed zijn ingevuld, maar dat ‘ontmoeting & debat’ en ‘kunst & cultuur’ nog versterking nodig hebben (meerjarenplan).

De formatie is in ontwikkeling en wordt ook in 2026 uitgebreid om wettelijke en maatschappelijke taken uit te voeren.